

Devotionalia varia ex usu Cartusiensium ('Exercitium spirituale cotidianum')

1523; Kartause Basel

vorderer Spiegel: eingeklebt kolorierter Metallschnitt: Georg mit dem Drachen.

a^r Titel, alte Signatur, Besitzeintrag, sonst leer.

a^v leer.

b^{r-c} "Index Ordinarius siue Catalogus eorum quę in hoc libello continentur< ..."

d^{r-v} leer.

e^{r-v} Exhortatio Christi ad fidelem animam cum gratiarum actione
"Exhortatio Christi ad fidelem animam< O Sponsa mea delicata, quam in perpetua dilexi charitate, oculos tuę mentis ad me conuerte. Diligenter attende ...; >Gratiarumactio fidelis Anime ad dominum Iesum< Celum et terra et abyssi simul cum omnibus incolis suis laudent misericordiam tuam amantissime mi domine Iesu Christe pro eo quod non minorem affectum ... - ... tua charitas meam liquefaciat crudelitatem. Amen." - e^r aufgeklebt zwei gedruckte Gebete ("In foraminibus petre hoc est in sanctissimis iesu cristi vulneribus spes mea ..." und "O sanctissime iesu per ipsum dulce nomen tuum ..."), die vielleicht von einem ähnlichen Blatt stammen, wie es im hinteren D. eingeklebt ist (aber Typen nicht identisch!)

~~1r-5v s.Bl. 1a~~
8r-v Basilius Phrisius, super illud ps.126 'Nisi dominus aedificaverit domum'

"Basilius phrisius super hęc verba psalmiste Nisi dominus edificaverit domum etc. Nisi dominus custod. etc.< Post laborem et edi-ficationem post vigiliam et custodiam necessaria confessio vanitatis ... - ... qui conterit peccatores. Hec ille." - Der Autor nicht nachweisbar.

8a^{r-v} leer.

9r-32v Orationes quaedam compunctioniae

(9r-12r) "Sequuntur quedam Orationes compunctionie, Et Primo ex libro beati Anshelmi de hominis miseria< TERret me vita mea. Namque diligenter discussa ... - ... qui diligunt nomen tuum. Qui cum patre etc." - Anselmus Cantuariensis, meditatio 1 ad concitandum timorem;

lr-8r Ambrosius Alantsee, exercitium cotidianum deo devoti religiosi

">In nomine Iesu seruatoris nostri Incipit Exercitium quotidianum deo deuoti Religiosi ad adipiscendam ... sex infra notatis doctrinis patebit. Prima doctrina f. Ambrosij Alantsee< Animus humanus ingenuus est et absque delectatione stare non potest. Aut enim delectatur in his que sunt infra se nempe in terrenis ... - ... Similiter faciendum est, expletis matutinis." - Vgl. Jakob Loubers Registrum der Werke Alantsees, A N VI 56, 130v: "Item Exercicium cottidianum cum septem (!) doctrinis ...".

Druck: Opera ed. F.S.Schmitt 3, Edinburgh 1946, 76-79.

(12r-16r) "Planctus anime de perdita castitate< ANima mea anima erump-
nosa anima inquam misera ... - ... quoniam in eternum misericordia
tua qui es benedictus in secula." - Anselmus Cantuariensis, meditatio 2:
deploratio virginitatis male amissae; Druck: Opera a.a.O. 3, 80-83.
(16r-32v) "pro Accendendo diuino amore< D0mine ihesu christe redemptio
mea misericordia mea salus mea, te laudo tibi gratias ago quamuis
valde impares ..."; (19r) "pro venia impetranda oratio< SVscipiat
pietas tua domine deus meus humilitatis mee preces Ego miserrimus ad
te pijssime deus confugio pregrauatus sarcina peccatorum ...;
(21r) "pro quotidianis defectibus< ANima mea in angustijs est et possidet me,
spiritus meus estuat, cor meum fluctuat angustia animi, ..."; (24r) "de-
ploratio peccatorum cum oblectatione venie< TV multum indignus pecca-
tor homuncule tu qui deum nimis contrastasti, excita mentem tuam, in-
tende in necessitatem tuam ...; (27r) "Pro expellendo tedio et acqui-
rendo sensu spirituali< HEu quanto tempore languet anima mea quanto
stupore induratur cor meum quanto ...; (29v) "pro spe siue fiducia
Orandi oratio< DEus cuius bonitas non exauritur (30r) cuius miseri-
cordia non exanitit cuius scientia non deficit cuius potestas quid
vult efficit, vnde potero respirare ... - ... ut in eternum psallat
tota substantia mea. Benedictus dominus in eternum. fiat fiat Amen."

32v-37v Orationes duae circa confessionem dicendae

(32v-35r) "Præcatio ad Iesum Christum uiuorum et mortuorum iudicem
uocali premittenda confessioni< Uix tandem compareo coram te iudex
equissime Iesu Christe qui hactenus tuę uocationis uoluntati pertina-
citer obstiti ... - ... ad tui nominis amplificationem et meam salutem.
Amen."

(35r-37v) "Postea fiat Confessio auricularis, post quam si placet
dicatur hęc peroratio ad Christum Iesum pro satisfactione aut verius
resipisciendi constantia< Ecce nunc sanus factus sum in verbo tuo
Iesu Christe si modo te auspice duceque nolim peccare amplius ne de-
terius quicquam accidat. Quid autem tibi domino retribuam ... - ... sed
a morte non inuita transeam ad uitam. Amen."

V Anselmus Cantuariensis, oratio 2; Druck: a.O. 6-9

37v-73r Hymnarius cum ordinario officii de paenitentiis agendis
ex usu Cartusiensium

">Sequuntur hymni ver[siculi] et coll[ectae] vna cum septem psalmis penitentialibus et Letania que solent in ordine Carth. et presertim in hac domo secundum festorum et temporum exigentiam pro penitentijs (quas emendas vocamus) iniungi consuetis. Licet autem penitentie iniungendę sint arbitrarie, consuetudines tamen bone uel indifferentes que non sunt contra statuta non sunt faciliter abijciendę. Quamquam etiam no[n] semper seruetur modus subscriptus (potest enim licite secundum confessoris arbitrium mutarj) is tamen ordinatior et deuotior esse de consuetudine videtur< (38r) >In Aduentu domini Dominicis diebus et ferijs 3 et 5 hymnus. Ad vesperas tantum< COnditor alme syderum ... - ... uel saltem in pristinos non eatenus persepe relaberetur." - Enthält: 38r-52v de tempore, 52v-61r de sanctis, 61r-65v septem psalmi paenitentiales, 65v-68v letania maior secundum usum Cartusiensium, 68v-69v collectae, 69v-73r varia und Rubriken.

73v-104r Ps.Iohannes Gerson, meditationes seu orationes ante et post missam dicendae per hebdomada

">Sequuntur valde deuotę meditationes seu Orationes ante et post sacram misse celebrationem singulis hebdomadę diebus a sacerdotibus dicendę, quibus vsus fuit Consolatorius sacrę theologie professor Iohannes Gerson Cancellarius parrhisien. feria secunda, ante Missam< DOmne Iesu Christe sacerdos summe non sum dignus per me accedere ad sacrum altare tuum nec auderem sed in virtute ...; (75v) >Feria Secunda, post Missam< GLoria tibi domine Ihesu Christe pijssime cum deo patre et spiritu paraclito, sit tibi benedictio, sit gratiarumactio, qui me cibasti ... - ... qui diligunt nomen tuum, quod est benedictum in secula. Amen. >Expliciunt orationes Cancellarij parrhiensis Io. Gerson ante et post missam dicendę<". - In den einzelnen Gebeten Stücke früherer Autoren, deren Namen jeweils genannt werden: Augustin, Anselm, Bernhard, Bonaventura, Hugo etc.

104r-105v Orationes tres ante missam dicendae

(104r-v) ">Beatus Bernardus in suo Tractatu de contemplatione dicit, vt cuilibet volenti tractare aut sumere hanc escam nobilissimam hoc contingat cum accedere voluerit quod in hunc modum orare poterit< O diues omnium bonorum dapum superne ciuitatis opulentissime largitor ...; >Idem in quodam Sermone de gloriosissima domina nostra sic inquit (in ser.2 de Aduentu qui sic incipit Audiuimus suadentem etc.)< O virgo

virga sublimis in quam sublime verticem sanctum erigis vsque ad sedentem in throno ... - ... qui est super omnia benedictus in secula Amen." - Druck des zweiten Stückes: PL 183,42D-43 exc. (104v-105v) "〉Sequitur Alia quedam precatio ante Missam dicenda⟨ Domine Ihesu Christe Lumen inextinguibile (105r) pater totius gratie qui nobis indignis peccatoribus tantam gratiam contulisti ut de tuo corpore ... - ... comple nunc desiderium meum Qui viuis etc."

106r-107r Ps. Albertus magnus, oratio de eucharistiae sacramento
 "〉Oratio Alberti magni ante missam dicenda⟨ Omnipotens sempiterne deus filii dei vnigenite, qui ex nostro et a nobis et propter nos corpus et sanguinem et animam humanam et spiritum assumpsisti ... - ... omnem suę beatitudinis perfectionem. Qui cum deo patre ... Amen." - M.Weiss, Primordia novae bibliographiae b.Alberti Magni, Freising 1898, 50 Nr.237 (Druck: Opera ed.Jammy, Lyon 1651, vol.21d, 140, hier nicht vorhanden); andere Hs.: Klosterneuburg 272, 101r-v (H.Pfeiffer u. B.Cerník, Catalogus codicum manu scriptorum qui ... Claustroneoburgi asservantur 2, Klosterneuburg 1931, 34).

107r-114v Basilius Phrisius, paradoxa excitatoria ad missam celebrandam
 "〉Sequuntur excitatoria quedam paradoxa pro frequentatione cœlestis illius mysterij deuote iugiter celebranda, ex Euangelicis paginis deprompta per Basilium Phrisium. Holocaustum summi sacerdotis christi quomodo nostrum fiat⟨ Debemus perfecte iusti esse qui perfecte iustorum gloriam expectare iubemur. Sed quam debemus perfectam iustitiam ... - ... non opus fuerit admonuisse.)Hec ille scil. B. P. notabilis doctor⟨". 108a^r-v "B. Augustinus tractatu 84 super Eu^ang. Ioannis Plenitudinem dilectionis ..." (längeres Excerpt).

115r-116v Desiderius Erasmus Roterodamus, expostulatio Iesu cum homine suapte culpa pereunte
 "〉Expostulatio Iesu cum homine suapte culpa pereunte D. Erasmo R. autore⟨ CVm mihi sint vni bona, que uel frondea tellus ... - ... Et patria prohibet equitas.)Finis⟨". - Druck: The poems ed. C.Reedijk, Leiden 1956, 294-296 Nr.85 (hier nur drei geringfügige Varianten in vs.30.61.79).

117r-136v Petrus Dorlandus, de pane salutifero vitae
")Prefatio fratris Petri Dorlandi ordinis Carthusien. in librum de pane salutifero^o Duo panum esse genera vnum materiale, quo reficitur corpus, aliud spirituale ... - ... [die untere Hälfte von 136 mit dem Expl. ist weggerissen]". - Die Schrift erwähnt bei Fabricius, Biblioth. lat. 2, 183.
137r-159v Iohannes Gerson, monotessaron, cap.136-149 (de passione domini)
")Passio domini nostri Iesu Christi ex Monotessaron Ioannis Gerson. Capitulum primum de festo Azimorum appropinquante. Matthēi xxvj, Marci xiiij, Luce xxij, Ioannis xij^o APpropinquabat autem dies festus azymorum qui dicitur pascha. Erat autem pascha et azyma post biduum. Et factum est cum consummasset Iesus sermones hos omnes ... - ... signantes lapidem cum custodibus. Amen." - Druck: ^{Opera} ed. E. du Pin 4, Antwerpen 1706, 183-198.

159v-160v "Ex libro Sermonum Ysaię prophete ca^o liij^o DOMine quis credidit auditui nostro ..." (Is.53,1-12).

160v-173v Basilius Phrisius, opuscula quaedam theologica
 (160v-168v) ")Axiomata Basiliij Phrisij de praelio innocentis Agni cum dracone tartareo^o Dignus est agnus ... (apoc.5,12). >propositio 1° Mitissimum omnium animantium agnus ... - ... (168r) >149° Tantum igitur prēlium agni cum dracone quantus (168v) altrinsecus duorum prēliantium zelus estuantissimus prēlium conflare potuit. >Finis^o.
 (168v-170r) ")Quomodo iugiter aspicere debeamus Christum pro nobis crucifixum et exaltatum a terra, quatenus sic nos ad se trahat et accedit homo ad cor altum^o Si exaltatus fuero ... (Ioh.12,32). Moses exaltauit serpentem, Iudei exaltauerunt filium hominis Et deus exaltauit illum ... - ... et omnia eius traxit ad se qui ante descendit ad illam."

(170r) ")Nota scalam hanc euangelicam^o In Accessu ad deum est :Exordium: ::Euangelium >1< :: Colloquium >2< ... - ... Heu heu quam pauci sic pertingunt. >Finis^o.

(170v-173r) ")De misterio crucis et via ligni vite de gladio ignito et uersatili etc. prima propositio^o Oportet comprehendere cum omnibus sanctis que sit longitudo latitudo sublimitas et profundum, quia oportet sanctos esse ... - ... >86< Quisque quanto vult vitam et sālūtem, tanto trahitur. >Finis Elogij^o".

(173v) "Quam magna spes hominibus bonę sed infirmę voluntatis. Idem Basilius< Non minus liberalis deus ex sese iam natis filijs ad donandum petentibus quam filijs ire ... - ... Amare autem ad amplexum et gloriam."

173v-182v Desiderius Erasmus Roterodamus, precatio ad virginis filium Iesum humani generis assertorem

"Sequuntur deuotę precatio ad deum ac sanctos eius, vnde cumque ex autenticis scriptis concinnatę. (174r) Sequitur valde deuota et ornata Pr̄ecatio ad Iesum dei et virginis Marię filium, humani generis saluatorem piissimum. Erasmi R.< ADoro te prona supplicique mente, generis instaurator humani, dei simul et virginis fili Iesu Christe, qui verum illud es lumen ... - ... qui summa es bonorum omnium semper adorandus cum patre et spiritu sancto Amen." - Druck: Opera ed. J. Clericus 5, Leiden 1704, 1210-1216.

183r-193v Desiderius Erasmus Roterodamus, paean virginis matri dicendus compositus in gratiam dominae Veriensis

"Sequitur Paean siue Laudismus neatissimę semper virginis Marie Christi genitrici dicendus, editus ab Erasmo Roterodamo< VNicum coeli decus, certissimum terre pr̄esidium ... - ... ad patriam claritatis eterne, In qua cum filio viuis gloriosa per omnia secula seculorum Amen."

- Druck: Opera a.a.O. 5, 1227-1234.

194r-202v Desiderius Erasmus Roterodamus, obsecratio ad virginem matrem Mariam in rebus adversis

"Obsecratio ad Gloriosam Virginem dei genitricem in Aduersis. E. R.< Vides virgo parens Maria, spes vna calamitatum nostrarum, uides quam diris tempestatibus in hoc mortalitatis pelago iactemur ... - ... in quo gnati tui beato consortio frueris sine fine Amen." - Druck: Opera a.a.O. 5, 1233-1240.

202v-206r Orationes tres

(202v-203v) "Ad eandem gloriosam virginem Christotocon ex uerbis Apuleij concinnata pr̄ecatio ad impetrandam vite longioris prolongationem< Adsis meis commota precibus o prime nature parens elementorum omnium domina seculorum progenies initialis ... - ... et maximorum regnator Iesus Christus Amen."

(203v-204r) "Ecclesiastica prosa in laudem eiusdem virginis< SAlue mater saluatoris uas electum uas honoris uas celestis gratię ...
PERUENDO MAXIME ...

- ... configura glorię Amen." - Adam a s. Victore, sequentia in nativitatem BMV., Ch. 18051; Druck: PL 196, 1502-1504.

(204r-206r) "Ex Legenda sancti Brunonis Prædicatio ad deum opt.
maximum ex diuersis concinne et eleganter compilata< OMnipotens eterne
deus cuius misericordię nec mensuras ponere possumus nec tempora
definire, qui omnipotentiam tuam parcendo maxime ... - ... in vni-
tate eiusdem spiritus sancti deus Per omnia seculorum Amen."

2 206r-209v Gennadius patriarcha Constantinopolitanus (Georgius Scholarius), orationes duae

(206r-207v) "Scholarij oratio ad vnum et trium personarum deum e greco
in latinum tralata< DEus sancte sanctorum, omnipotens sempiterne
fortis deus spirituum et cunctę carnis, cuius a facie tremit celum ...
- ... sanctorum angelorum et sanctorum omnium Amen." - Oratio ad deum
unum et trinum; Druck des griechischen Textes: Oeuvres ed. L. Petit etc. 4,
Paris 1935, 350f.

(207v-209v) "Oratio ad dominum nostrum Iesum Christum Matutina Meridi-
diana et Vespertina e greco in La. tralata< HEre domine Iesu Christe
deus vere rex excelse valde sancte valde bone misericors ... - ... Cum
quo in vnitate spiritus sancti viuisque et regnas per omnia secula
seculorum Amen." - Precatio ad dominum nostrum Iesum Christum matu-
tina, meridiana et vespertina; Druck: PG 160, 525-527.

209v-213v Ps. Cyprianus eps Cartaginiensis, orationes duae

(209v-211r) "Oratio beati Cypriani martyris, ex li. Epistolarum eius<
HAgios, hagios, hagios, sancte sanctorum, pater patrum nostrorum,
deus Abraham deus Isaac deus Iacob deus apostolorum ... - ... semper
et in omnia secula seculorum. Amen." - Druck: Opera ed. Erasmus,
Basel, Joh. Froben 1520, 510-511; CSEL 3,3, 144-146.

(211r-213v) "Item oratio eiusdem beati Cypriani episcopi et martyris
quam sub die passionis sue dixisse legitur in libro epistolarum seu
operum ipsius< D0mine sancte pater hagios deus, hagie et hagie deus
meus, quis enim maior te? tibi gratias et laudem gero deus Abrahę ...
- ... per quem tibi laus honor, uirtus, gloria in secula seculorum
Amen." - Druck: Opera a.a.O. 511-513; CSEL 3,3, 146-151.

214r-217v Oratio pro omni statu ecclesiae dicenda

"Oratio deuotissima pro omni statu Ecclesię< OMnipotens sempiterne
deus, dominantium domine, ac princeps omnium regum terre, rex et

sacerdos summe Iesu Christe qui sedes super thronum ... - ... et perduc eas ad lucem et requiem sempiternam Qui viuis ... Amen."

217v-219v Orationes pro universo orbe in parasceve dicendae secundum ordinem Romanum

Liturgia

">Sequentes Orationes transsumptę sunt ab orationibus illis solemnibus quibus sancta Romana ecclesia in sacratissima parasceues die deum omnipotentem pro vniuerso orbe precatur, quibus etiam quotidie deuotus quisque licite poterit vti< (218r) SVpplices te Rogamus omnipotens et misericors deus admittere dignare preces nostras quas tibi offerimus pro ecclesia tua sancta ... - ... ad laudem et gloriam nominis tui. per dominum nostrum etc. Amen."

220r-222r Orationes ad Brunonem ad horas dicendae pro donis spiritus sancti obtainendis

">In diuum Brunonem Carthusianę domus architectum patrem et patronum sanctissimum Oratio, In qua quod Spiritussanctus septemplici suo charismate in eo requietus fuerit commemoratur et quod hec eadem dona sue impetret familię deuotius imploratur. Est autem oratio in septem horas Canonicas distributa. Oratio Preuia commendans laudes eiusdem sancti patris< O Beatissime Bruno pater inclytissime, te protulsi meritis proque gloria singulari digne miratur atque laudat omnis ecclesia sanctorum ... (200v) >Ad matutinas Oratio pro obtainendo dono Timoris< O Domine Iesu Christe interuentu sanctissimi patris nostri Brunonis Dona nobis ut exemplo ipsius uere principium sapientię concipiamus ... - ... te duce feliciter pertingere mereamur. Amen. > ver. et coll. vt supra<".

222v Oratio Hieronymi

">Oratio S.Hieronymi presbyteri< Mane cum surrexero intende ad me domine et guberna omnes actus meos ... - ... Eleuatio manuum mearum domine sacrificium vespertinum. Da mihi domine timorem tuum et amorem et perseverantiam in his usque in finem. Amen." - Druck: PL 101, 1385.

223r-247v Exercitium religiosi christiani e Mechthildis Magdeburgensis libro spiritualis gratiae compilatum

">Incipit Exercitium pium Religiosi Christiani excerptum atque cinnatum ex libro Spiritualis gratię i. Reuelationum beatę Mechthildis.

Cum mane surrexeris ~~Saluta~~ florens et amans cor dulcissimi redemptoris et amatoris tui Iesu a quo omne bonum ... - ... ac dulci sopore requiescas in pace. Amen. *>Finit exercitium".* - Druck des ursprünglichen Textes: Revelationes Gertrudianae ac Mechtildianae 2, Pictavii 1877, 1-421; der Anfang 223r-224r = a.a.O. 217-218.

224a^{r-v} Iohannes Heynlin a Lapide, praeparatio et gratiarum actio ad horas dicendae

(224a^r) "*>Præparatio singulis horis Canonicis dicendis premittenda. Io. de lapid. An. < Benedictio et claritas...; Omnipotens et misericors deus, de cuius munere venit ut tibi a fidelibus tuis digne et laudabiliter seruiatur, largire nobis propicius ... - ... syncero corde seruire. Qui in trinitate perfecta vi. et re. d. per o. s.s."*"
 (224a^v) "*>Gratiarumactio post horas rite persolutas. An. < Te decet laus ...; >Oratio < Suscipe quesumus omnipotens et misericors deus meritis ac precibus sanctissime genitricis filij tui semper virginis Mariæ sanctorumque omnium nostræ seruitutis officium ...; >Denique cuncta bona opera nostra sic offerri deo congruit < Pater eterne in vnione amoris illius quo vnicus ... - ... suscipias in eodem amore spiritum meum. Amen."*"

258v "Eulogium Gregorii"

~~">Beati Gregorij Eulogium < Sancta et immaculata virginitas, quibus te laudibus efferam nescio ... - ... tuo grémio contulisti dominum nostrum Iesum Christum Amen."~~ Druck: PL 141, 945 (Responsorium in nativitate domini, Roberto regi Francorum adscriptum).

247v-253r Rosarium BMV. cum particulis de vita Iesu Christi et orationibus

">Sequitur Rosarium gloriose virginis Mariæ contextum quinque nodis aureis ac quinquaginta rosulis spiritualibus articulorum vite passionis et glorificationis Iesu Christi (248r) cum annexis petitionibus singularum ... Primo dicatur Symbolum apostolicum pro fundamine argenteo totius Rosarij. Deinde dominica precatio pro nodo aureo post vel ante quemlibet denarium. Tertio salutatio angelica decies recensita cum annexo articulo prout sequitur pro rosulis *< Aue Maria ... Iesus Christus Qui conceptus in te per spiritum sanctum. Ipse concipiatur in me spiritualiter per timorem et amorem suum. Amen. Aue ... - ... et eterne beatitudinis premia deuotis parata te largiente consequi mereamur. Per eundem christum d.n. A. >Finit Rosarium".*

253r-258v Paulus Diaconus, homilia 52

">Sequitur P̄ean (i. laudismus) virginis Matri a diuo Bernardo dicatus uel (ut reor) ab Anselmo uel alio quopiam haud indocto Patre< Creatoris matrem omnis creatura magnificet, eius gloriose maiestati inclinent ... - ... in sempiterna s̄ecula Amen." - Druck: PL 95, 1514-1519.

258v "Eulogium Gregorii"

">Beati Gregorij Eulogium< Sancta et immaculata virginitas, quibus te laudibus efferam nescio ... - ... tuo gremio contulisti dominum nostrum Iesum Christum Amen." - Druck: PL 141,945 (Responsorium in nativitate domini, Roberto regi Francorum adscriptum).

258v-261v Orationes ante communionem dicendae

(258v-259v) ">Sequentes p̄eculas ante missam celebraturus dicere potes si lubeat< (259r) Te clementissime terque sancte pater qui hominem ab initio creasti ut hic paradyso post te frueretur ... - ... ('pater noster') a malo Amen."

(259v-260r) ">Oratio pro celestis verbi pabulo< Deus qui non modo hominem a iuuentute pascis sed et omne animal viuens, Te obsecramus ut esurientes animas nostras ... - ... et securi salutis reddimur per dominum nostrum ... Amen."

(260r-v) ">Pro effectu celestis edulii< Tuo igitur o domine verbo docti celum et terram potius perire quam verbum tuum firmiter credimus ... - ... ipsi vnum fiant Amen."

(261r-v) ">Cum can[ta]tum fuerit Agnus dei et iamiam accedis communícaturus< Deus qui per eum quo maior inter natos mulierum non surrexit manifestare dignatus es quod filius tuus agnus esset ... - ... fructum in nobis iugiter sentiamus. Qui tecum viuit ... Amen."

(261v) ">Oratio prosaica. Ante mensam. diui Thomae Aquinatis< Bone pastor panis vere Iesu nostri miserere tu nos pasce ... - ... fac sanctorum ciuium. Amen." - Ch.2498; Thomas de Aquino, sequentia de corpore Christi ("Lauda Sion salvatoris ..."), str.ll; Druck: Anal.hymn.50,585.

Hermannus Contractus,
m̄ assumptione Mariae.

261v-262v Hymnus prosaicus ad BMV.

">Hymnus prosaicus in laudem alm̄e Christotocos. Ante Communionem< AVe preclara maris stella, in lucem gentium Maria diuinitus orta, Euge dei porta, que non aperta veritatis lumen ... - ... ex huius

incolatu seculi autor ad te transire. Amen. >1523<. - ch. 2045,
AH50, 313-P. Nr. 241.

262v Ps. Augustinus, oratio ad deum pro recta fide
 "Oratio Sancti Augustini ad deum pro dono recte et sanę fidei
Obsecro misericordiam tuam, et supplex imploro cunctorum fons et origo
 bonorum largitor et conseruator virtutum deus, adauge mihi ... - ... Ad-
 iuuia domine incredulitatem meam. Amen."

263r-264r leer.

264v Oratio ad Iesum Christum

"Salve Iesu Christe rex misericordie, Vita dulcedo et spes nostra
 Salve ... - ... in spiritualibus benedictionibus semper sentiamus.
 Qui cum patre ... Amen."

hinterer Spiegel: eingeklebt kolorierter Holzschnitt mit Text:
 Messe des heiligen Gregor.

Papier; 10,5 . 14; a-e + 264 Bl. (nicht gezählt: 8a; eingehaftete
 Zettel: 108a.224a; untere Hälfte von 136 weggerissen; 1-264 vom
 Schreiber Georg Carpentarius oben rechts ^{arabisch} ~~alt~~ foliert

Als vorderer Spiegel eingeklebt ein kolorierter Metallschnitt: Georg
 mit dem Drachen, = W.L.Schreiber, Handbuch der Holz- und Metallschnitte
 des 15. Jahrhunderts 5, Leipzig 1928, 162f. Nr.2637; abgebildet bei
 H.Koegler, Einzelne Holz- und Metallschnitte des 15. Jahrhunderts aus
 der Universitätsbibliothek in Basel (Einblattdrucke des 15. Jahr-
 hunderts ed. P.Heitz), Strassburg 1909, Tafel 2. - Als hinterer
 Spiegel eingeklebt ein kolorierter Holzschnitt mit typographischem
 Text: Messe des heiligen Gregor, = Schreiber a.a.O. 3, Leipzig 1927,
 113f. Nr.1481a; abgebildet bei H.Koegler a.a.O. Tafel 21. - Zwei
 auf Bl. e^r eingeklebte gedruckte Gebete könnten von einem ähnlichen
 Blatt stammen).

kursive Bastarda,

a-8.32-264: Schriftraum 6-6,5 . 9,5-10; 24-34 Zeilen; Notula und
 humanistische Kursive, geschrieben von Georg Carpentarius 1523
 (autographer Eintrag: "Liber Carthusianorum Basileę minoris,
 scriptus ac vnde cumque collectus manu ac industria d. Georgij con-

fratris eorundem ac monachi professi. Continens variam supellectilem ad excitandam religiose mentis deuotionem continuam, vnde et "Exercitium spirituale quotidianum appellari potest"; das Datum 262v; über Carpentarius s. Bruckner, Scriptoria 10, 86f.)
A-9-31: Schriftraum
6-6,5 . 9,5; 25 Zeilen; Bastarda, 15./16. Jh.; rubriziert, rote Titel etc.

; rubriziert; rote Titel etc., 74-103 rote Seitentitel.

Einband bald nach 1523, braunes Leder mit Streicheisenlinien, Einzel- und Rollenstempeln; Schnitt gelb, vorn rote, weisse und braune Ledersignakeln; zwei Schliessen abgefallen; als Spiegel je ein graphisches Blatt, s.o.

Aus der Kartause Basel: a^r Titel, alte Signatur J xv und Besitzzeintrag (s.o., Schrift).